Volume 25, Issue 6 (November- December 2026)

PAYESH

Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research

Examining the relationship between mobile phone addiction and deviant behaviors in adolescents

Samaneh Fallah-Karimi[1], Fatihe Kerman Saravi[2], Zahra Khalilzadeh-Farsangi [3*]

1. Department of Midwifery Nursing, Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences, Torbat Heydariyeh, Iran
2. Department of Midwifery Nursing, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran
3. Department of Community Health Nursing, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran

Received: 26 May 2025
Accepted for publication: 8 July 2026
[EPub a head of print- 16 September 2026]
Payesh: 2026; 25(6): 935- 943

Abstract

Objevtive(s): Despite the high prevalence of breast cancer among the elderly and the importance of the psychological impacts of this disease, limited evidence from Iran has specifically examined the relationship between psychological distress and attitudes toward death in this population. This research aimed to fill this scientific gap by investigating the relationship between psychological distress and attitudes toward death in elderly patients with breast cancer in the city of Zahedan, in order to provide a basis for improving the quality of psychological care and designing targeted interventions.

Methods: This descriptive cross-sectional correlational study was conducted on 304 elderly patients with breast cancer who attended teaching hospitals in Zahedan and were recruited through convenience sampling. Data were collected using the standardized Kessler Psychological Distress Scale and the Wong et al. Death Attitude Profile. Statistical analyses were performed using SPSS version 26. After assessing the required statistical assumptions, data were analyzed using Pearson's correlation coefficient and one-way analysis of variance (ANOVA), with fit indices and effect sizes also reported.

Results: In the present study, out of 304 elderly patients with breast cancer, 214 (70.3%) were married. Most of the elderly had secondary education (39.4%) and Fars (44.7%). The results indicated that psychological distress and attitude towards death have a direct and significant relationship ($r=0.71$ and $p<0.001$). The results indicated that married elderly people experienced lower levels of psychological distress compared to single people or those who had lost their spouse. Also, as the level of education increased from primary to university, the mean psychological distress score decreased significantly. This pattern was also repeated in the general attitude towards death, such that married and higher educated individuals scored lower in negative attitude towards death. On the other hand, age and ethnicity did not show a statistically significant relationship with these two main variables.

Conclusion: The examination of the relationship between psychological distress and attitude toward death in elderly patients with breast cancer showed that these two variables are significantly interrelated. This suggests that the psychological experience of these patients, including their perception and confrontation with death, is associated with their mental state. Therefore, care for this group should not focus solely on the physical aspects of the disease but must also seriously consider the psychological condition and mental experiences of the patients.

Keywords: Psychological Distress, Attitude Toward Death, Elderly, Breast Cancer

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]

[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]

[*] Corresponding Author: Department of Community Health Nursing, Zahedan University of Medical Sciences, Zahedan, Iran
E-mail: zahrakhlilzde@gmail.com

سال بیست و پنجم، شماره ششم، آذر ـ دی ۱۴۰۵

پایش

نشریه پژوهشکده علوم بهداشتی جهاددانشگاهی

بررسی ارتباط اعتیاد به تلفن همراه با رفتارهای انحرافی در نوجوانان دانش آموز شهر زاهدان

سمانه فلاح کریمی[۱]، فتیحه کرمان ساروی[۲]، زهرا خلیل زاده فرسنگی[۳*]

۱. گروه پرستاری مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه، تربت حیدریه، ایران
۲. گروه پرستاری مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران
۳. گروه پرستاری سلامت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی،دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، زاهدان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۳/۵
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۵/۱۷
[نشر الکترونیک پیش از انتشار-۲۵ شهریور ۱۴۰۵]
نشریه پایش: ۹۴۳- ۹۳۵ :(۶)۲۵؛ ۱۴۰۵

چکیده

مقدمه: این مطالعه به بررسی ارتباط استفاده افراطی از تلفن همراه و بروز رفتارهای انحرافی در نوجوانان پرداخته است. استفاده افراطی ازتلفن همراه می تواند سبب اعتیاد و بروز رفتارهای انحرافی در نوجوانان گردد. بر این اساس، هدف از انجام این مطالعه بررسی ارتباط اعتیاد به تلفن همراه با رفتارهای انحرافی در نوجوانان بوده است.

مواد و روش کار: مطالعه حاضراز نوع توصیفی – تحلیلی بوده که بر روی ۲۰۰نفر از دانش آموزان دبیرستان های زاهدان در سال ۱۴۰۳ با روش نمونه گیری خوشه ای انجام شده است. نمونه گیری به روش نمونه گیری خوشه ای انجام یافت. ابزارهای گردآوری داده شامل پرسشنامه رفتارهای انحرافی سانچز و پرسشنامه اعتیاد به تلفن همراه سواری و همکاران استفاده شد. تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۷ و آزمون‌های آماری همبستگی پیرسون، تی مستقل و آنالیز واریانس انجام شد.

یافته‌ها: این مطالعه نشان داد اعتیاد به تلفن همراه و رفتارهای انحرافی ارتباط معنی دار و مستقیم دارند $r = ۰/۴۱$ و $p < ۰/۰۰۱$). اعتیاد به تلفن همراه با جنسیت و سن ارتباط معنی دار آماری داشته ($p<۰/۰۵$) اما با متغیرهای تحصیلات پدر و مادر، وضعیت اقتصادی و قومیت ارتباط معنی دار آماری نشان نداده است ($p>۰/۰۵$) هم‌چنین رفتارهای انحرافی در ارتباط با جنسیت، سن و وضعیت اقتصادی خانواده ارتباط معنی دار آماری داشته است ($p<۰/۰۵$) اما با متغیرهای تحصیلات پدر، تحصیلات مادر و قومیت ارتباط معنی دار آماری مشاهده نشده است ($p>۰/۰۵$).

نتیجه گیری: یافته‌های این مطالعه نشان داد که اعتیاد به تلفن همراه با بروز رفتارهای انحرافی در نوجوانان رابطه مثبت و معنی دار دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که کنترل و مدیریت صحیح استفاده از تلفن همراه می‌تواند به کاهش احتمال بروز رفتارهای انحرافی در این گروه سنی کمک کند. ازاین‌رو پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی و مداخلات پیشگیرانه برای ارتقای مهارت‌های مدیریت زمان، افزایش سواد رسانه‌ای و ترویج الگوهای سالم استفاده از تلفن همراه در مدارس و خانواده‌ها اجرا شود. همچنین انجام پژوهش‌های بیشتر برای شناسایی راهکارهای مؤثر در کاهش اعتیاد به تلفن همراه و پیشگیری از رفتارهای انحرافی در نوجوانان توصیه می‌شود.

کلیدواژه ها: رفتارهای انحرافی، اعتیاد به تلفن همراه، نوجوانان، دانش آموزان
کداخلاق: IR.ZAUMS.REC.1403.148

* نویسنده پاسخگو: زاهدان، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه پرستاری سلامت جامعه
Email: zahrakhlilzde@gmail.com

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]

[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]

مقدمه

یکی از عمده‌ترین فرایندهایی که طبیعتاً در مسیر توسعه هر جامعه شکل می‌گیرد، حرکت جوامع به سوی دنیای مدرن است که راه را برای بسیاری از پیشرفت‌های بعدی باز می‌کند[۱]. اما علی رغم قرار گرفتن در عرصه جهانی و ورود عناصر مدرنیته در جامعه، شاهد بروز رفتارهای انحرافی هستیم[۲]. در سال‌های اخیر با تکیه بر ملاک سن و تاکید بر تعریفی که قانون رسمی از انحرافات ارائه می‌دهد، رفتار انحرافی را به دو دسته بزهکاری و جرم تقسیم کرده‌اند، به این صورت که اگر رفتار انحرافی توسط جوانان و نوجوانان صورت گرفته باشد، بزهکاری و اگر توسط بزرگسالان انجام شود، به عنوان جرم تلقی می‌شود[۳]. بنابراین رفتار بزهکارانه، از آن دسته از رفتارهای انحرافی است که توسط جوانان کمتر از ۱۸ سال صورت می‌گیرد و بر حسب عمق و شدت عمل انحرافی به دسته‌های کوچک‌تری مانند: بزهکاری شدید (حملات شدید، سرقت، استفاده از سلاح گرم در سرقت‌ها و...) و بزهکاری ملایم: (تخریب کیوسک تلفن، شکستن لامپ، پاره کردن صندلی و ...) تقسیم شده است[۴]. میزان شیوع و بروز رفتارهای انحرافی به میزان زیادی در دوره نوجوانی و بزرگسالی افزایش می یابد[۵]. برخی تحقیقات انجام شده بر روی نوجوانان نشان می دهد که حدود٪۹۲ از بزهکاران را پسران و ۸ درصد را دختران تشکیل می‌دهد. گزارش سازمان زندان‌های ایران نمایانگر شیوع بالای رفتار انحرافی در میان نوجوانان و متعاقباً ضررهای زیادی است که به جامعه وارد می‌سازد[۶]. در چند دهه اخیر پژوهش‌های بسیاری در رابطه با نقش عوامل خطر و محافظت کننده رفتارهای انحرافی در نوجوانان انجام شده است[۸، ۷]. نتایج مطالعات مشخص کرده است که عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی زیادی وجود دارد که احتمال انجام رفتارهای انحرافی را در نوجوانان افزایش می‌دهد. برای مثال، یکی از عوامل تاثیرگذار بر رفتارهای انحرافی نوجوانان رسانه‌ها می‌باشد[۶]. تلفن همراه به‌عنوان شکل جدیدی از رسانه ارتباطی، در زندگی فردی واجتماعی بشرجایگاهی قدرتمند پیدا کرده و به فناوری نوجوانان تبدیل و بخش تقریبا ضروری زندگی روزمره آنها تبدیل شده است[۹]. افزون بر کارکردهای مثبت و به هنجار فضای مجازی و تلفن همراه، استفاده افراطی می تواند زمینه ساز بروز برخی از مشکلات ازجمله اعتیاد به تلفن همراه باشد[۱۰]. اعتیاد به تلفن همراه در نوجوانان را می‌توان نوعی رفتار انحرافی دانست که آنها را از الگوی طبیعی رشد و تکامل اجتماعی و روانی منحرف می کند[۱۱]. این اعتیاد با اختصاص زمان بیش از حد به تلفن همراه، غفلت از وظایف تحصیلی و تعاملات اجتماعی سالم و ایجاد اختلال در خواب و تغذیه مشخص می‌شود[۱۲]. این رفتار انحرافی می‌تواند ناشی از عوامل مختلفی مانند کمبود توجه والدین، مشکلات اجتماعی، نیاز به تأیید اجتماعی از طریق شبکه‌های مجازی و یا حتی اختلالات روانی باشد[۱۳]. در نهایت، این اعتیاد به منزله‌ی فرار از واقعیت و جایگزینی روابط واقعی با دنیای مجازی عمل می‌کند که می‌تواند عواقبی منفی و طولانی‌مدت بر سلامت روان و جسم نوجوانان داشته باشد[۱۴].

با توجه به گسترش روزافزون استفاده از تلفن همراه در بین نوجوانان [۱۵] و افزایش نگرانی‌ها در مورد پیامدهای آن[۱۶] شناخت کافی درباره تأثیر اعتیاد به تلفن همراه بر رفتارهای انحرافی در این گروه سنی وجود ندارد. فقدان داده‌های علمی دقیق، طراحی برنامه‌های پیشگیرانه و مداخلات مؤثر را دشوار کرده است. به نظر می رسد با توجه به تنوع جنسیتی و اقتصادی در میان نوجوانان دبیرستان های زاهدان و همچنین استفاده از ابزارهای معتبر و پایا، این پژوهش می تواند شواهد مهمی برای شناسایی عوامل خطر و طراحی راهکارهای پیشگیرانه و مداخله‌ای مؤثر ارائه دهد. لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین ارتباط میان اعتیاد به تلفن همراه و رفتارهای انحرافی در نوجوانان دبیرستان های زاهدان در سال ۱۴۰۳ انجام شده است.

مواد و روش کار

این مطالعه به صورت توصیفی – مقطعی در سال ۱۴۰۳ بر روی ۲۰۰ نفر از نوجوانان شهر زاهدان انجام شد. با استفاده از فرمول دو مرحله ای کوکران حجم نمونه ۲۰۰نفر برآورد گردید. معیار ورود به مطالعه شامل سن ۱۲-۱۸ سال، تحصیل در دبیرستان های شهر زاهدان، مجرد بودن و داشتن رضایت برای شرکت برای مطالعه بود. معیار خروج از مطالعه شامل عدم تمایل به شرکت در ادامه مطالعه و ترک تحصیل یا اخراج از دبیرستان های شهر زاهدان بود. جامعه پژوهش از میان نوجوانان شهر زاهدان ، به دلیل ویژگی‌های جمعیتی، فرهنگی و اجتماعی متمایز این منطقه صورت گرفت. شهر زاهدان به عنوان مرکز استان سیستان و بلوچستان، دارای ترکیب قومی متنوع (شامل اقوام فارس، بلوچ و سایر اقوام) و همچنین طیف وسیعی از شرایط اقتصادی-اجتماعی است که امکان بررسی تأثیر این متغیرها بر پدیده مورد مطالعه (اعتیاد به تلفن همراه و رفتارهای انحرافی) را فراهم می‌کند. علاوه بر این، با توجه به

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]
[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]

گسترش روزافزون استفاده از تلفن‌های همراه در میان نوجوانان و نگرانی های مرتبط با پیامدهای آن در مناطق کمتربرخوردار، انجام پژوهش در این منطقه می تواند به تولید داده‌های بومی و طراحی مداخلات هدفمند کمک کند. همچنین، دسترسی محققان به مدارس و همکاری خوب آموزش و پرورش منطقه در انجام مطالعات میدانی، از دیگر دلایل انتخاب این شهر بود.

برای اجرای پژوهش، پس از کسب کد اخلاق از دانشگاه علوم پزشکی زاهدان و بعد از هماهنگی با آموزش و پرورش کل استان، ابتدا لیستی از مدارس دو ناحیه در اختیار قرار گرفت. از هر ناحیه ۵ مدرسه دخترانه و ۵ مدرسه پسرانه و از هر مدرسه ۲ کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد. در نهایت از هر کلاس ۵ نفر با استفاده از دفتر حضور و غیاب و به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. در نهایت بعد از اخذ رضایت کتبی از شرکت‌کنندگان و والدین آن‌ها و توضیح کامل اهداف پژوهش و تاکید بر محرمانه بودن اطلاعات، پرسشنامه‌ها توسط شرکت‌کنندگان تکمیل شد.

ابزار گردآوری داده در این مطالعه شامل سه بخش بود. بخش اول فرم مشخصات جمعیت شناختی دانش آموز که شامل سن، جنسیت، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، وضعیت اقتصادی خانواده و قومیت بود. بخش دوم، پرسشنامه رفتارهای انحرافی سانچرز و همکاران بود. این پرسشنامه دارای ۱۹ سوال و دو مولفه رفتار انحرافی جزئی (سوالات ۸-۱) و ارزش های اجتماعی (سوالات ۱۹-۹) است. دامنه نمرات پرسشنامه بین ۹۵-۱۹ است. هر چه امتیاز حاصل از این پرسشنامه بیشتر باشد، نشان دهنده میزان بیشتر رفتارهای انحرافی نوجوانان خواهد بود و بالعکس[۱۷]. در پژوهش حافظ امینی و فرهادی روایی محتوایی، صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای این پرسشنامه بالای ۰/۷ برآورد شد. ضریب آلفای کرونباخ در بعد انحراف رفتار جزئی ۰/۹۰ و در بعد ارزش های اجتماعی ۰/۷۰ برآورد شده است [۱۸].

بخش سوم، پرسشنامه اعتیاد به تلفن همراه سواری و همکاران بود. این پرسشنامه دارای ۱۳ سوال و هدف آن ارزیابی اعتیاد به تلفن همراه از ابعاد مختلف (خلاقیت زدایی، میل گرایی و احساس تنهایی) می باشد. نمره گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۵ گزینه ای می باشد. این پرسشنامه دارای سه بعد خلاقیت زدایی (سوالات ۷-۱)، میل گرایی (سوالات ۱۰-۸) و احساس تنهایی (سوالات ۱۳-۱۱) می باشد. نمرات این پرسشنامه بین ۶۵-۱۳ است. امتیازات کلی بالاتر نشان دهنده اعتیاد بیشتر به تلفن همراه در فرد پاسخ دهنده بوده و برعکس. در پژوهش سواری روایی این مقیاس بر اساس تحلیل عاملی تاییدی مورد سنجش و مورد تایید قرار گرفته است. پایایی پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمده است[۱۹].

داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۷ و آزمون های آماری مناسب شامل آمار توصیفی، آزمون تی مستقل، تحلیل واریانس، همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی مورد تحلیل قرار گرفتند. سطح معنی‌داری در این مطالعه ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها

در پژوهش حاضر، از بین ۲۰۰ نوجوان بررسی شده ۵۵ درصد (۱۱۰ نفر) پسر و ۴۵ درصد (۹۰ نفر) دختر بودند. میانگین و انحراف معیار سن در نوجوانان ۲/۰۲ ± ۱۳/۹۱ بود. بیشتر نوجوانان فارس ۸۴ نفر (۴۲ درصد) و وضعیت اقتصادی خوب ۹۲ نفر (۴۶ درصد) داشتند (جدول ۱).

اعتیاد به تلفن همراه نیز با جنسیت رابطه آماری معنی دار داشت و در نوجوانان پسر در مقایسه با نوجوانان دختر اعتیاد بیشتری به تلفن همراه مشاهده شد اما با متغیرهای تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، وضعیت اقتصادی و قومیت رابطه آماری معنی داری مشاهده نشد (جدول۱). هم‌چنین رفتارهای انحرافی با جنسیت و وضعیت اقتصادی خانواده رابطه معنی دار داشت و در نوجوانان پسر با وضعیت اقتصادی ضعیف تر، میانگین رفتارهای انحرافی بالاتر از سایرین بوده، اما با متغیرهای میزان تحصیلات پدر، تحصیلات مادر و قومیت تفاوت آماری معنی داری نداشت (جدول ۱).

با توجه به یافته های پژوهش حاضر، از میان ۲۰۰ نوجوان مورد بررسی، میانگین نمره اعتیاد به تلفن همراه ۹۲/۹ ± ۳۰/۴۸ و میانگین نمره رفتارهای انحرافی ۹/۹۲ ± ۳۰/۴۸ گزارش شد. با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، رابطه مستقیم و معنی داری بین این دو متغیر مشاهده گردید (r = ۰/۴۱، p< ۰/۰۰۱)این نتیجه نشان می‌دهد که با افزایش نمره اعتیاد به تلفن همراه، نمره رفتارهای انحرافی نیز به طور معنی داری افزایش می‌یابد. هرچند در این مطالعه به صورت مستقیم تعداد افراد دارای اعتیاد یا رفتار انحرافی بر اساس یک نقطه برش مشخص گزارش نشده است، اما تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که اعتیاد به تلفن همراه پیش‌بینی کننده مستقیم و معنی دار رفتارهای انحرافی است (p < ۰/۰۰۱، Beta ۰/۴۱). به عبارت دیگر، یافته‌ها حاکی از آن

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]
[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]

است که نوجوانانی که سطح بالاتری از اعتیاد به تلفن همراه را گزارش کرده اند، به طور کلی نمره بالاتری نیز در مقیاس رفتارهای انحرافی داشته‌اند (جدول ۱ ، ۲ و ۴).

بین سن و اعتیاد به تلفن همراه رابطه مستقیم و معنی دار وجود دارد (r=۰/۳۰ p= ۰/۰۰۲) بدین معنا که با افزایش سن اعتیاد به تلفن همراه نیز افزایش یافت. هم چنین بین سن و رفتارهای انحرافی رابطه مستقیم و معنی دار وجود داشت (r=۰/۲ و۰/۰۴ =p) و در نوجوان با سن بیشتر، رفتارهای انحرافی بالاتری مشاهده شد (جدول ۳). بین اعتیاد به تلفن همراه و رفتارهای انحرافی در نوجوانان رابطه مستقیم و معنی دار وجود داشت. این بدین معناست که اعتیاد به تلفن همراه به عنوان یک عامل خطر برای بروز رفتارهای انحرافی در نوجوانان در نظر گرفته می‌شود (جدول ۴).

به منظور بررسی اثر اعتیاد به تلفن همراه بر رفتارهای انحرافی نوجوانان، در حالی که سایر متغیرها ثابت نگه داشته شوند، از تحلیل رگرسیون چند گانه استفاده شد. نتایج این تحلیل نشان داد که اعتیاد به تلفن همراه پیش بینی کننده ی معنی دار برای رفتارهای انحرافی است (SE=۲/۷۵ B=۱۸/۸۴ و P<۰/۰۰۱). مقدار B=۱۸/۸۴ نشان می دهد که به ازای هر واحد افزایش در اعتیاد به تلفن همراه، میزان رفتارهای انحرافی به طور متوسط ۱۸/۸۴ واحد افزایش می یابد. این یافته ها با توجه به مقدار از نظر آماری معنی دار هستند و نشان می دهند که این رابطه به احتمال زیاد ناشی از شانس نیست. به عبارت دیگر، با کنترل سایر متغیرها، همچنان یک رابطه قوی و مستقیم بین اعتیاد به تلفن همراه و رفتارهای انحرافی در نوجوانان وجود دارد (جدول ۵).

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمرات اعتیاد به تلفن همراه و رفتارهای انحرافی در نوجوانان شهر زاهدان بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

متغیر		تعداد	درصد	اعتیاد به تلفن میانگین ± انحراف معیار	رفتارهای انحرافی میانگین ± انحراف معیار
جنسیت	پسر	۱۱۰	۵۵	۳۲/۶۳ ± ۹/۱۴	۳۲/۹۳ ± ۱۳/۵۷
	دختر	۹۰	۴۵	۲۷/۸۴ ± ۱۰/۲۹	۳۹/۶۰ ± ۱۱/۵۴
	p-value			P=۰/۰۱۶	P=۰/۰۰۹
تحصیلات پدر	ابتدایی	۷۰	۳۵	۳۲/۲۲ ± ۹/۳۸	۳۷/۷۴ ± ۱۱/۳۱
	راهنمایی	۵۴	۲۷	۳۱/۱۴ ± ۱۱/۵۵	۳۶/۹۶ ± ۱۶/۰۱
	دبیرستان	۵۶	۲۸	۲۸/۷۵ ± ۹/۳۷	۳۳/۳۵ ± ۱۱/۷۰
	دانشگاهی	۲۰	۱۰	۲۷/۴۰ ± ۵/۹۱	۳۸ ± ۱۱/۸۵
	p-value			P=۰/۳۹	P=۰/۲۳
تحصیلات مادر	ابتدایی	۲۰	۱۰	۲۶ ± ۴/۱۸	۴۰/۳۰ ± ۸/۶۰
	راهنمایی	۶۶	۳۳	۳۰/۷۸ ± ۱۰/۳۳	۳۶/۲۱ ± ۱۲/۸۶
	دبیرستان	۸۰	۴۰	۲۹/۵۷ ± ۱۰/۰۹	۳۴ ± ۱۳/۷۹
	دانشگاهی	۳۴	۱۷	۳۶/۶۴ ±۱۰/۲۱	۴۱/۲۹ ± ۱۱/۸۰
	p-value			P=۰/۱۴	P=۰/۱۹
وضعیت اقتصادی خانواده	ضعیف	۲۲	۱۱	۳۰/۱۸ ± ۱۳/۱۸	۴۶/۹۰ ± ۲۰/۹۶
	متوسط	۵۸	۲۹	۳۴/۳۴ ± ۹/۲۲	۴۳/۵۱ ± ۷/۰۹
	خوب	۹۲	۴۶	۲۸/۰۲ ± ۷/۹۸	۲۹/۸۰ ± ۸/۲۶
	عالی	۲۸	۱۴	۳۰/۷۸ ± ۱۲/۵۳	۳۶/۵۰ ± ۱۴/۷۹
	p-value			P=۰/۰۶	P<۰/۰۰۱
قومیت	فارس	۸۴	۴۲	۳۱/۲۶ ± ۱۰/۷۸	۳۷/۶۹ ± ۱۴/۲۳
	بلوچ	۸۲	۴۱	۲۸/۷۳ ± ۸/۵۵	۳۵/۶۵ ± ۱۱/۴۷
	سایر	۳۴	۱۷	۳۲/۷۶ ± ۱۰/۶۳	۳۶/۱۷ ± ۱۳/۰۸
	p-value			P=۰/۲۹	P=۰/۵۸

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]

[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]

جدول ۲: همبستگی اعتیاد به تلفن همراه با رفتارهای انحرافی

	میانگین ± انحراف معیار	محدوده نمره مشاهده شده	حداقل و حداکثر نمره ممکن	رفتارهای انحرافی
اعتیاد به تلفن همراه	۳۰/۴۸ ± ۹/۹۲	۶۴-۱۵	۶۵-۱۳	r= ۰/۴۱
				P<۰/۰۰۱

جدول ۳: مدل خلاصه تحلیل رگرسیونی

متغیر وابسته	R	R^2	SE	F	P-value
رفتارهای انحرافی	۰/۴۱	۰/۱۷	۳۷/۵۲	۲۰/۰۸	<۰/۰۰۱

جدول ۴: تحلیل رگرسیون چند متغیره برای اعتیاد به تلفن همراه بر اساس رفتارهای انحرافی

متغیر وابسته	متغیر مستقل	B	SE	Standards conficients Beta	t	p-value
رفتارهای انحرافی	اعتیاد به تلفن همراه	۱۸/۸۴	۲/۷۵	۰/۴۱	۶/۸۴	<۰/۰۰۱

جدول ۵: ضریب همبستگی سن با اعتیاد به تلفن همراه و رفتارهای انحرافی در نوجوانان

متغیر		اعتیاد به تلفن همراه	رفتارهای انحرافی
سن	ضریب پیرسون	۰/۳۰	۰/۲
	Sig (2-tailed)	۰/۰۰۲	۰/۰۴

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط اعتیاد به تلفن همراه با رفتارهای انحرافی در نوجوانان دبیرستان های زاهدان در سال ۱۴۰۳اجرا شد. یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که نوجوانان سطح بالایی از اعتیاد به تلفن همراه داشتند که از این نظر با نتایج مطالعه والش و همکاران همسو می باشد[۲۰]. در تبیین این یافته می‌توان به فشارهای اجتماعی برای همگام بودن با دوستان در فضای مجازی و حس تعلق و پذیرش در شبکه‌های اجتماعی، دسترسی آسان و همیشگی به تلفن‌های هوشمند، استفاده از بازی‌های آنلاین و برنامه‌های سرگرم‌کننده‌ی اعتیادآور، عدم نظارت کافی والدین و کمبود مهارت‌های مقابله‌ای با استرس و احساسات منفی اشاره کرد. همچنین نتایج مطالعه نشان داد که در نوجوانان دارای اعتیاد به تلفن همراه، تنهایی بیشتر احساس شده است. این یافته با نتایج مطالعه‌ای در شهر رشت همسو است که نشان داد میان اعتیاد به اینترنت و تلفن همراه با احساس تنهایی در نوجوانان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.($r = ۰.۱۷۲, p = ۰.۰۰۰۱$) [۲۱]. در دانش‌آموزان مقطع متوسطه‌ی دوم شهرستان ارومیه، احساس تنهایی با استفاده‌ی مشکل‌زا از تلفن همراه رابطه مستقیم و معنی دار داشتند[۲۲]. مطالعه‌ای در ترکیه نیز بر اساس داده‌های بیش از ۱۰۴۱ نوجوان نشان داد اعتیاد به تلفن همراه با تنهایی و افسردگی همبستگی مثبت دارد و استفاده طولانی‌تر از تلفن همراه با سطوح بالاتر تنهایی و افسردگی همراه بود [۲۳]. نتایج ضریب همبستگی مطالعه توصیفی سیدی نسب و همکاران[۲۴] نیز نشان داد که ابعاد احساس تنهایی با مؤلفه‌های اعتیاد به تلفن همراه رابطه مستقیم و معنی دار دارد. در تبیین این یافته می توان گفت اگرچه ارتباطات آنلاین می‌توانند حس موقتی از نزدیکی را ایجاد کنند، اما استفاده‌ی بیش از حد از تلفن می‌تواند روابط واقعی را تضعیف کند و به انزوای اجتماعی منجر شود. مقایسه‌ی مداوم خود با دیگران در شبکه‌های اجتماعی، وابستگی به تأیید مجازی، اختلال خواب و کاهش مهارت‌های اجتماعی، همگی عواملی هستند که توسط اعتیاد به تلفن تشدید می‌شوند و در نهایت به افزایش احساس تنهایی می‌انجامند. در حالی که تلفن می‌تواند گاهی حس ارتباط را ایجاد کند، اما اعتیاد به آن معمولا منجر به افزایش تنهایی می‌شود.

در این مطالعه بین اعتیاد به تلفن همراه با رفتارهای انحرافی رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد. اصطلاح رفتار انحرافی شامل تعداد زیادی از رفتارهای مختلف است که هنجارهای اجتماعی یا قانونی را نقض می کند؛ مثل: ترک مدرسه، پرخاشگری، تقلب در آزمون یا دزدی[۲۵]. پرخاشگری یک واکنش عمومی و پدیده نابهنجار اجتماعی است که به قصد آزار کسی یا آسیب رساندن به چیزی ابزار می شود. آنچه در این تعریف حائز اهمیت است قصد و نیت فرد است؛ یعنی یک رفتار آسیب زا در صورتی پرخاشگری محسوب می شود که از روی قصد و عمد و به منظور صدمه زدن به

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]

[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]

دیگری انجام پذیرد[۲۶]. بنابراین فرد پرخاشگر تمایل به حمله و مبارزه طلبی دارد[۲۷]. مطالعه حاضر نشان داد که بین اعتیاد به تلفن همراه و پرخاشگری رابطه مستقیم وجود دارد. در همین راستا می توان به نتایج مطالعه زارلینگ و راسل[۲۸] ، محمدی و محمدی [۱۶] اشاره کرد که با نتیجه مطالعه حاضر همسو می باشد. در تبیین این یافته می توان گفت استفاده‌ی بیش از حد از تلفن می تواند منجر به اختلال در خواب و خستگی شود که باعث تحریک‌پذیری و کاهش تحمل می‌شود. همچنین، محتوای خشونت‌آمیز آنلاین و مقایسه‌ی مداوم با دیگران در شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به افزایش حسادت، ناامنی و در نهایت پرخاشگری منجر شوند. علاوه بر این، کمبود تعاملات اجتماعی رو در رو به دلیل وقت‌گذرانی زیاد در فضای مجازی می‌تواند مهارت‌های اجتماعی را کاهش داده و منجر به بروز رفتارهای پرخاشگرانه شود.

نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که اعتیاد به تلفن همراه با جنسیت و سن رابطه معنی داری دارد؛ به‌طوری‌که در میان پسران و با افزایش سن، احتمال ابتلا به اعتیاد به تلفن همراه بیشتر است. این یافته می‌تواند ناشی از افزایش استفاده از تلفن همراه برای اهداف آموزشی، کاری و اجتماعی در سنین بالاتر باشد. همچنین فشارهای اجتماعی و نیاز به برقراری ارتباطات مستمر در میان پسران نوجوان می‌تواند موجب وابستگی بیشتر آنان به این فناوری شود. همچنین نتایج نشان می‌دهد که رفتارهای انحرافی در پسران نوجوان بیشتر از دختران مشاهده می‌شود و این رفتارها به‌طور قابل توجهی در سنین بالاتر و در افرادی که وضعیت اقتصادی ضعیف‌تری دارند، افزایش می‌یابد. یکی از دلایل احتمالی این موضوع ممکن است تأثیرات اجتماعی و فرهنگی باشد که پسران را بیشتر از دختران به سمت رفتارهای انحرافی سوق می‌دهد، مانند فشارهای اجتماعی برای نشان دادن قدرت یا استقلال که ممکن است در برخی موارد به شکل رفتارهای پرخطر و نادرست بروز کند. همچنین، در سنین بالاتر، تغییرات روانی و اجتماعی دوران بلوغ باعث می‌شود که پسران تمایل بیشتری به مخالفت با قوانین پیدا کنند. از سوی دیگر، وضعیت اقتصادی ضعیف‌تر می‌تواند منجر به فرصت‌های کمتر برای تحصیل، افزایش استرس و فشارهای روانی منجر شود که در نهایت می‌تواند موجب جستجوی راه‌های پرخطر برای جلب توجه یا کسب رضایت از دیگران گردد. این شرایط می‌تواند در نهایت نوجوانان را به سمت رفتارهای انحرافی هدایت کند.

از محدودیت های مطالعه می توان به پر کردن پرسشنامه ها به صورت خودگزارشی اشاره کرد که ممکن است تعدادی از افراد از ارائه پاسخ های واقعی خودداری کرده باشند. با توجه به بدون نام بودن پرسشنامه ها و توضیحات پژوهشگران در هنگام اجرای پژوهش و توزیع پرسشنامه ها، سعی شد که این مشکل به حداقل ممکن کاهش یابد. همچنین استفاده از طرح پیمایشی مقطعی و انتخاب نمونه از یک مکان جغرافیایی ممکن است تعمیم پذیری نتایج ما را محدود کند. طرح مطالعه مقطعی نمی‌تواند رابطه علی را تأیید کند، بنابراین پیشنهاد می شود برای حل چالش های شناسایی شده، مطالعات طولی و یا آزمایشی در جمعیت‌های مختلف و در چند مکان جغرافیایی انجام و از روش های مصاحبه و مشاهده نیز استفاده شود. پیشنهاد می شود مطالعات آتی از طرح‌های طولی برای بررسی جهت علیت استفاده کنند. همچنین، آموزش والدین و دانش‌آموزان در مورد استفاده سالم از تلفن همراه می‌تواند از بروز رفتارهای انحرافی جلوگیری کند.

این مطالعه نشان داد که اعتیاد به تلفن همراه با بروز رفتارهای انحرافی در نوجوانان رابطه مستقیم و معنی داری دارد. استفاده افراطی از تلفن همراه می‌تواند زمینه‌ساز مشکلاتی مانند انزوا و کاهش مهارت‌های اجتماعی، تماس با محتوای نامناسب و گروه‌های پرخطر و در نهایت بروز رفتارهای انحرافی مانند خشونت باشد. با توجه به ماهیت مقطعی پژوهش حاضر، امکان تعیین جهت علیت وجود ندارد، اما یافته‌ها اهمیت توجه جدی به الگوهای استفاده از تلفن همراه در نوجوانان را برجسته می‌سازد. بنابراین پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی در مدارس و خانواده‌ها برای ارتقای سواد رسانه‌ای و مدیریت صحیح زمان استفاده از تلفن همراه طراحی و اجرا شود، مشاوران و روان‌شناسان مدارس با شناسایی نشانه‌های وابستگی مداخلات پیشگیرانه و حمایتی ارائه دهند و سیاست‌گذاران آموزشی و فرهنگی با تدوین دستورالعمل‌ها و مقررات، زمینه استفاده ایمن‌تر و کنترل‌شده‌تر از تلفن همراه در محیط‌های آموزشی را فراهم کنند. همچنین مطالعات آینده با استفاده از طرح‌های طولی یا مداخله‌ای می‌توانند رابطه علی میان اعتیاد به تلفن همراه و رفتارهای انحرافی را روشن‌تر کرده و راهکارهای عملی مؤثر را شناسایی کنند.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]

[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]

سهم نویسندگان

سمانه فلاح کریمی: طراحی مطالعه، تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و نگارش پیش‌نویس اولیه

فتیجه کرمان ساروی: جمع‌آوری داده‌ها، بازنگری محتوایی و ویرایش نهایی

زهرا خلیل‌زاده فرسنگی: نیز در تدوین بخش‌های نظری، تفسیر نتایج و نهایی‌سازی نسخه قابل ارسال به مجله

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله نویسندگان مقاله مراتب تقدیر و تشکر خود را از معاونت تحقیقات و فناوری و مرکز تحقیقات پرستاری جامعه دانشگاه علوم پزشکی زاهدان و همچنین تمامی افرادی که در انجام و به ثمر رسیدن این پژوهش مساعدت و همکاری داشته‌اند، اعلام می‌نمایند.

منابع

1. Jalali Y, Eskandari H, Borjali A, Sohrabi F, Asgari M. The configuration and validation of psychosocial model of identity of Iranian male adolescents: A narrative study. Social Psychology Research 2022;46:79-100 [Persian]
2. Rezaeian M. Suicidal Behavior and Its Prevention: Attempted Suicide and Suicide. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences 2024;22:1017-8 [Persian]
3. Zarbestejabi M, Sepahmansour M, GhanbariPanah A, Taghva A. The effectiveness of media literacy education on problematic use of the Internet, deviant behaviors and relationships with peers in students. Journal of Modern Psychological Researches 2023;68:157-67 [Persian]
4. Ranjbar P, Ahmadi H, Rajabi M. A Sociological Analysis of the Relationship between Media Literacy and Tendency to Delinquent Behavior (Case Study: Tabriz High School Students). Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences 2023;4:181-212 [Persian]
5. Fatoki FT. Prevalence of primary and secondary deviance among secondary school students in southwestern Nigeria. Ife Social Sciences Review 2021;29:41-50
6. Kamalabadi Mohammad Taghi HF, Sharifi Mohammad. Investigating the impact of cultural industries and media on the tendency of juvenile delinquency .Social Security Studies 2014;43:163-90 [Persian]
7. Yang Y, Jiang J. Influence of family structure on adolescent deviant behavior and depression: the mediation roles of parental monitoring and school connectedness. Public Health 2023;217:1-6
8. Umidjon Y ,Dilyora A. Factors Influencing The Formation of Deviant Behavior In Adolescence. Conferencea 2023;10:89-93
9. Cioban S, Lazăr AR, Bacter C, Hatos A. Adolescent Deviance and Cyber-Deviance. A Systematic Literature Review. Frontiers in Psychology 2021;12:748006
10. Bishop SA, Okagbue HI, Oludayo OA, Agboola OO, Agarana MC, Adamu MO. Survey dataset on the types, prevalence and causes of deviant behavior among secondary school adolescents in some selected schools in Benin City, Edo State, Nigeria. Data in Brief 2018;20:101-7
11. Sharma M, Singh B. Human Behaviour in Digital Bubble: Relationship between Mobile Phone Dependency and Disruptive Behaviour among Teens. Indian Journal of Health and Wellbeing 2023;2:248-51
12. Dou K, Wang L-X, Li J-B, Wang G-D, Li Y-Y, Huang Y-T. Mobile phone addiction and risk-taking behavior among Chinese adolescents: A moderated mediation model. International Journal of Environmental Research and Public Health 2020;15:5472
13. Wan X, Huang H, Jia R, Liang D, Lu G, Chen C. Association between mobile phone addiction and social support among mainland Chinese teenagers: A meta-analysis. Frontiers in Public Health 2022;10:911560
14. Adorjan M, Ricciardelli R. Smartphone and social media addiction: Exploring the perceptions and experiences of Canadian teenagers. Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie 2021;58:45-64
15. Akhavi Samaraein Z, Ahmadi S, Pourzargar R. The Model of Structural Relationships of Cyber Aggression Based on Self-Control with the Mediation of Mobile Phone Addiction in Adolescents: A Descriptive Study. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences 2023;22:3-18 [Persian]
16. Mohammadi A, Mohammadi A. The effectiveness of acceptance and commitment therapy on domestic violence, aggression and addiction to mobile phones in adolescents. Journal of Psychological Science 2024;23:293-312 [Persian]

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]

[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]

17. Sanches C, Gouveia-Pereira M, Marôco J, Gomes H, Roncon F. Deviant behavior variety scale: Development and validation with a sample of Portuguese adolescents. Psicologia: Reflexão e Crítica 2016;29:31
18. Hafez Amiri M, Farhadi H. Investigating the psychometric properties of the scale of deviant behaviors of adolescents aged 12 to 18 in Tehran. Quarterly Journal of Psychometry 2018;7:69-84 [Persian]
19. Sevari K. Construction and validation of the mobile phone addiction questionnaire. Quarterly of Educational Measurement 2014;5:126-42 [Persian]
20. Walsh SP, White KM, Young RM. Needing to connect: The effect of self and others on young people's involvement with their mobile phones. Australian Journal of Psychology 2010;62:194-203
21. Parashkouh NN, Mirhadian L, EmamiSigaroudi A, Leili EK, Karimi H. Addiction to the Internet and mobile phones and its relationship with loneliness in Iranian adolescents. International Journal of Adolescent Medicine and Health 2018;33:1 [Persian]
22. Monemi A, Zeinali A. The Role of Difficulty in Emotion Regulation and Loneliness Feeling in Predicting Cell-phone over Use in Adolescents. Contemporary Psychology 2022;17:1-1 [Persian]
23. Sarman A, Çiftci N. Relationship between smartphone addiction, loneliness, and depression in adolescents: A correlational structural equation modeling study. Journal of Pediatric Nursing 2024;76:150-9
24. Seyedi Nasab SM, Bahrami S. Predicting Mobile Phone Addiction Based on Loneliness and Social Anxiety in Female Students of Exceptional Talents High Schools. Social Psychology Research 2024;14:55 [Persian]
25. Aliverdinia A, Hasani MR, Mirdar B. Studying the Effect of Perceptual Social Disorganization and Collective Efficacy on Deviant Behaviors. Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research 2024;12:131-68 [Persian]
26. Mirali Bidakhavidi Y, Jandaghi B, Smkhani Akbarinejhad H. Comparing the Effectiveness of Compassion-focused Therapy and Short-term Solution-focused Therapy on Self-esteem and Aggression in Female Adolescents with Self-injurious Behaviors. Journal of Health and Care 2024;26:328-42 [Persian]
27. Eslami AS, Ghanifar M, Ahi G. The effectiveness of Cognitive emotion regulation training on Aggression and Academic Self-Handicapping of adolescent students. Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ) 2024;12:117-26 [Persian]
28. Zarling A, Russell D. A randomized clinical trial of acceptance and commitment therapy and the Duluth Model classes for men court-mandated to a domestic violence program. Journal of Consulting and Clinical Psychology 2022;90:326

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-31]
[DOI: 10.66224/payesh.25.6.935]